

Sygn. akt **XXVII Ca 83/17**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXVII Wydział Cywilny-Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: **SSO Joanna Staszewska**

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2017 r w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **M. G.**

przeciwko (...) **S.A. z siedzibą w W.**

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 14 czerwca 2016 r., sygn. akt II C 3382/15

1. Zmienia zaskarżony wyrok, w ten sposób, że:

„I. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. G. kwotę 8.491,40 (osiem tysięcy czterysta dziewięćdziesiąt jeden 40/100) złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17 czerwca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r do dnia zapłaty;

II. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. G. kwotę 1.517 (tysiąc pięćset siedemnaście) złotych wraz tytułem zwrotu kosztów procesu.”;

2. zasądza od (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz M. G. kwotę 1.500 (tysiąc pięćset) złotych wraz tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Joanna Staszewska

Sygn. akt **XXVII Ca 83/17**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie oddalił powództwo M. G. o zasądzenie od (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 8951,40 zł z tytułu zwrotu pobranej przez pozwanego tzw. opłaty likwidacyjnej w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia przez powódkę.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła powódka, zaskarżając wyrok Sądu Rejonowego w całości. Skarżąca zarzuciła Sądowi Rejonowemu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 22¹ k.c., art. 353¹ k.c. i art. 385¹ k.c. oraz prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. Wobec powyższego apelująca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Pozwany w odpowiedzi wniósł o oddalenie apelacji powoda w całości jako bezzasadnej oraz zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja podlegała uwzględnieniu w całości.

Sąd Rejonowy w niniejszej sprawie oddalił powództwo stwierdzając, że postanowienia umowy łączącej strony – w tym uprawnienia pozwanego do pobrania opłaty likwidacyjnej, jej wysokość i zasady pobierania – nie zawierały klauzul abuzywnych. Nie zostało także wykazane, w ocenie Sądu Rejonowego, aby opłata została pobrana w wysokości wyższej niż należna.

W omawianej sprawie wszechstronnej oceny wymagały istotne postanowienia umowne ze szczególnym uwzględnieniem integralnych części umowy w postaci Ogólnych Warunków Ubezpieczenia na Życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym ze składką regularną (...), tabeli procentowej i karty parametrów oraz ich skutków.

Stosownie do treści art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Umowy te zgodnie z art. 385¹ k.c. podlegają kontroli pod względem zgodności z dobrymi obyczajami oraz interesami konsumentów. Postanowienia umów sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszające interesy konsumenta nie wiążą go. W myśl art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść. Klauzulę generalną zawartą w art. 385¹ k.c. uzupełnia przykładowa lista niedozwolonych postanowień umownych zamieszczona w art. 385³ k.c., których wspólną cechą jest nierównomierne rozłożenie praw, obowiązków i ryzyka między stronami (na niekorzyść konsumenta), prowadzące do zachwiania równowagi kontraktowej. Przepis art. 385¹ k.c. ustanawia domniemanie, że klauzula umowna o określonej treści jest „zakazanym postanowieniem umownym”. To domniemanie działa „w razie wątpliwości”, a zatem wówczas, gdy pojawią się wątpliwości co do tego, czy dopuszczalne jest posłużenie się określoną klauzulą w obrocie. Wątpliwości te należy przesądzić, na mocy art. 385¹ k.c., na rzecz uznania danego postanowienia za niedozwolone.

Wobec powyższego wskazać należy, że kwestią sporną było to, czy powołane w apelacji postanowienia umowy, regulujące rozliczenia finansowe stron w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia przez ubezpieczającego stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu Kodeksu cywilnego.

Przede wszystkim należy odnieść się do treści § 8 ust. 5 OWU, który stanowi, iż w przypadku rozwiązania umowy ubezpieczenia na skutek okoliczności, o których mowa w ust. 4 ubezpieczający otrzymuje Wartość Wykupu Całkowitego. Stosownie do treści § 2 pkt 28 OWU, Wartość Wykupu Całkowitego to kwota wypłacana w związku z rozwiązaniem umowy ubezpieczenia, w wysokości określonej w umowie ubezpieczenia. W świetle postanowień dotyczących Wartości Wykupu Całkowitego należy rozpatrywać roszczenie powódki o zwrot opłaty likwidacyjnej.

Jak wynika z załącznika do polisy nr (...), Wartość Wykupu Całkowitego w I i II roku polisowym wynosiła o % wnioskowanej wartości rachunku.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że w omawianej sprawie doszło do zawarcia umowy o charakterze konsumenckim z użyciem wzorca umowy, bez indywidualnego uzgodnienia jej postanowień, albowiem postanowienia umowy nie zostały włączone do umowy na skutek inicjatywy powódki, lecz przygotowane przez pozwanego z wyprzedzeniem oraz, co najistotniejsze, powódka nie miała rzeczywistego wpływu na treść i sposób sformułowania poszczególnych postanowień umownych.

Wskazać należy, że o fakcie niepodlegania indywidualnym uzgodnieniom postanowień nie decyduje fakt doręczenia powódce przed zawarciem umowy OWU oraz to, czy mogła zapoznać się z ich treścią i czy miała czas na rozważenie konsekwencji wynikających z zawarcia umowy, w tym skutków związanych z postanowieniami dotyczącymi rozwiązania umowy przed upływem okresu, na jaki została zawarta.

Zdaniem Sądu Okręgowego zakwestionowane przez powódkę postanowienie umowne nie dotyczy głównych świadczeń stron. Należy je bowiem odnosić do takich elementów konstrukcyjnych umowy, bez których uzgodnienia nie doszłoby do jej zawarcia.

W przypadku przedmiotowej umowy ubezpieczenia zgodnym oświadczeniem woli stron winny zostać objęte zarówno świadczenie ubezpieczyciela (pozwanego) ochrony ubezpieczeniowej i inwestowania środków finansowych pochodzących ze składek, jak i świadczenie ubezpieczającego (powódki) zapłaty składki oraz opłat związanych z obsługą inwestowania składek w Ubezpieczeniowe Fundusze Kapitałowe. Nadto na podstawie umowy ubezpieczający zobowiązuje się terminowo opłacać składki, a ubezpieczyciel zobowiązuje się wypłacić świadczenie w przypadku zajścia w życiu ubezpieczającego zdarzenia przewidzianego w umowie. Natomiast do wykupu polisy i pobrania opłaty z tego tytułu dochodzi dopiero po rozwiązaniu umowy, a zatem poza zakresem głównych świadczeń stron (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 26 czerwca 2012 r., VI ACa 87/12).

Zdaniem Sądu Okręgowego ww. postanowienia umowne rażąco naruszają interesy powódki, ponieważ kwota, która po rozwiązaniu umowy miałaby zostać zatrzymana przez ubezpieczyciela jest rażąco wygórowana. Nie znajduje ono jakiegokolwiek uzasadnienia w wartości świadczenia wzajemnego pozwanego, jak również w wysokości rzekomo poniesionych przez pozwanego kosztów zawarcia i obsługi umowy.

Nadto nie można pominąć faktu, iż pozwany uzyskiwał korzyści finansowe z tytułu umowy zawartej z powódką, skoro środki pieniężne wpłacane przez powódkę mógł następnie inwestować.

W tej sytuacji nie sposób uniknąć skojarzenia ze stosowanymi także przez inne towarzystwa ubezpieczeniowe tzw. opłatami likwidacyjnymi w rażąco wygórowanej wysokości, uznanych już przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za postanowienia umowne, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają jego interesy.

Słusznie zatem powódka wskazywała, że przedmiotowa klauzula wypełnia dyspozycję przepisu art. 385¹ § 1 k.c. i tym samym nie wiąże powódki postanowienie § 8 ust. 5 w związku z pierwszą i drugą rubryką tabeli procentowanej stanowiącej załącznik do umowy.

Pozwany nie miał zatem prawa zatrzymać świadczenia wykupu, wobec czego należało zmienić zaskarżony wyrok.

Odnosząc się do konstrukcji przedmiotowej umowy ubezpieczenia wskazać należy, że zapisy o istnieniu obciążenia w sytuacji, gdy dochodzi do rozwiązania umowy, zostały sformułowane w sposób skomplikowany, nieprecyzyjny i wielopoziomowy.

Już z tej przyczyny, zdaniem Sądu Okręgowego, postanowienia te winny zostać uznane za niedozwolone w myśl art. 385¹ § 1 k.c. W tych okolicznościach zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy ww. przepisu, był zasadny.

Wobec tego, zdaniem Sądu Okręgowego, nie można było odmówić skarżącej racji co do zaniechania przez Sąd Rejonowy zbadania określonych postanowień umownych, a w dalszej konsekwencji naruszenia także przepisów prawa materialnego.

Nie ulega wątpliwości że istnieje możliwość wprowadzania do umów postanowień dotyczących opłat w przypadku rozwiązania umowy, jednak winno to mieć formę jednoznacznych, precyzyjnych i jasnych dla konsumenta postanowień, a wysokość opłaty powinna zostać określona wprost już w dacie zawierania umowy i być racjonalna. W niniejszej sprawie wysokość ta jest rażąco niewspółmierna i niewyjaśniona.

W związku z niespełnieniem świadczenia pozwany pozostawał w opóźnieniu, co skutkuje obciążeniem go odsetkami na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

Dlatego też Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. odpowiednio zmienił zaskarżony wyrok.

O kosztach postępowania za obie instancje orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Na koszty poniesione przez powódkę w I instancji złożyły się opłata od pozwu w wysokości 300 zł, opłata skarbowa od pełnomocnictwa – 17 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 1 200 zł.

Kosztami poniesionymi przez powódkę w instancji odwoławczej były opłata od apelacji w wysokości 300 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w wysokości 1 200 zł ustalone na podstawie § 2 ust 4 w zw. z §10 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

SSO Joanna Staszewska